

THE IMPORTANCE OF FAIRY TALES IN CHILD RAISING

Murodulloeva Gulnoza Jumaqulovna¹

¹ Surkhandarya region, Sariosiya district

15 DMTT senior group educator

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5059719>

ARTICLE INFO

Received: 20th June 2021

Accepted: 25th June 2021

Online: 30th June 2021

KEY WORDS

fairy tale, phrase, expert, education, speech

ABSTRACT

This article discusses the role of fairy tales in improving the speech of preschool children, the use of teaching methods aimed at the development of oral speech, pedagogical technology and methodology, the tasks of the modern educator.

BOLA TARBIYASIDA ERTAKLARNING AHAMIYATI

Murodulloeva Gulnoza Jumaqulovna¹

¹ Surxandaryo viloyati, Sariosiyo tumani

15-DMTT kattaguruh tarbiyachisi

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 20-iyun 2021

Ma'qullandi: 25-iyun 2021

Chop etildi: 30-iyun 2021

KALIT SO'ZLAR

ertak, ibora, mutaxassis, ta'lim, nutq

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini oshirishda ertaklarning ahamiyati, og'zaki nutqini rivojlantirishga yo'naltirilgan ta'lim metodlaridan foydalanish, pedagogic texnologiya va metodika, zamonaviy pedagogning vazifalari haqida so'z boradi.

Ertak – eng yaxshi tarbiya vositasi. O'ziga xos tarbiya vositasi bo'lgan ertaklar bolajonlar uchun juda qiziqarli va qadrlidir. Bilamizki, ertak inson fantaziyasi va ichki kechinmalari mahsuli sifatida dunyoga keladi. E'tiborli jihati, har doim ularda insonparvarlik, Vatanga muhabbat, rostgo'ylik, halollik tuyg'ulari ustuvor bo'ladi va har bir ertak yaxshilikning

yomonlik ustidan qilgan g'alabasi bilan tugaydi. «...Shunday qilib ular murod-maqsadiga yetibdi» degani iboraning deyarli hamma ertak yakunida uchrashi fikrimizni tasdiqlaydi.

Mutaxassislarning ta'kidlashicha, ertaklar bolaning dunyoqarashini kengaytirib, uning hayotga ongli munosabatini shakllantirar ekan. Bola ertak

orqali yaxshilik va yomonlik, ezgulik va yovuzlikni bir-biridan farqlashni o'rganadi. Bu tushuncha uning psixologiyasida bir umrga muhrlanib qoladi. Va bola voyaga yetganidan keyin ezguishlarga odatlanadi.

Nutqo'stirish mashg'ulotlarida, ayniqsa, bolalarning badiiy asarlarni o'qib, hikoya qilib berishlariga katta ahamiyat beriladi. Badiiy asarlarni qayta hikoya qilib berishga o'rgatish va ularni sahnalashtirish, she'rni yodoldirish o'qituvchiga katta mahorat va mas'uliyat yuklaydi. Muallif tomonidan badiiy asar mazmuni qanchalik yorqin ifodalangan bo'lsa, unda ishtirok etuvchilarning nutqlari (gaplari) bolalarga ifodali, mazmunli yetkazilsa, u bolalarni hayajonlantiradi, his-tuyg'ularining rivojlanishiga, asar qahramonlari bilan bo'ladigan voqealarning uzoq esda saqlanishiga, lug'atining boyishiga hamda nutqining grammatik jihatdan to'g'ri shakllanib borishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Ma'lumki, ertakni qiziqarli va maromiga yetkazib aytish va shu orqali bolaning e'tiborini jalb qilish ham bir san'at. Qolaversa, xalq og'zaki ijodining yorqin namunasi bo'lmish ertaklar faqat tarbiya vositasi emas, balki ota-ona va farzandni ruhan yaqinlashtiruvchi ko'prik hamdir. Shuning uchun ham mutaxassislar ota-onalarga farzandlariga ko'proq ertak aytib berishni ta'kidlashadi. Zero, bir narsani unutmazlik lozim, ertaklar hayotiy uydirmalar asosiga qurilgan bo'lsa-da, ularda tabiiy ravishda hayot haqiqati aks etadi. Qiziqarli syujet bilan boyitilgan bu hikoyalar bolaning ongli ravishda hayotni anglashga yordam beradi.

Dunyo xalqo g'zaki ijodini kuzatadigan bo'lsak, ular orasida farqlardan ko'ra, o'xshashliklar ko'proq ekanligiga amin bo'lamiz. Buning sababi shuki, insonlar qaysi millat vakillari bo'lishidan qat'i nazar

ularning farzand tarbiyasiga bo'lgan e'tibori bir xil. Shuning bilan birga, har bir millat avlod-ajdodlari tafakkurida dastlab mifologik tasavvurlar ustunlik qilgan va o'sha davrlarda qadriyatlar, orzu-istaklar deyarli bir xillik kasb etgan. Ertaklar turli tillarda, turli urug' va qabilalarda turlicha nomlar bilan atalgan. Masalan, o'zimizning respublikamiz miqyosida oladigan bo'lsak, Surxondaryo, Samarqand, Farg'ona viloyatlarida ertak – matal deb nomlansa, Buxoro atrofidagi ayrim qishloqlarda ushuq, Xorazmda – varsaki, Toshkent shahri va uning atrofida – cho'pchakd eyiladi.

O'zbek milliy ertaklarining aksariyati «Bir bor ekan, bir yo'q ekan», deb boshlanadi, eng asosiy voqealar «yo'l yuribdi mo'l yuribdi»dan keyingi vaziyatga to'g'ri keladi. «Qahramonlar taqdiri nima kechdi ekan?» degan savolga ertak yakunida albatta «murod maqsadiga yetibdi» tarzida javob olinadi.

Xalq og'zaki poetik ijodidagi eng boy va rang-arang janrlardan biri ertakdir.

Ertak xalq turmushi, urinishi, mehnati, yuk sak ideallariga maskanligi, xullas, xalq hayotining barcha jabhalari bilan uzviy bog'langanligi bilan ham g'oyatda e'tiborlidir. Xalq dahosi bilan yaratilgan ertaklar yosh avlodning tarbiyasiga kuchli ta'sir qiladi va ma'naviy hissiyotni uyg'otadi. Ertaklar insonni o'z kuchi, o'z huquqi, o'z

ozodligini anglatishi, undagi mardlik va vataniga muhabbattuyg'ularini uyg'otishi bilan ham ma'naviy oziqaberib kelgan.

Bola yoshiga mos ertak tanlash va uning ahamiyati.

- Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarga o'qib, hikoya qilib beriladigan ertaklar;

- Maktab yoshidagi kichik bolalarga tavsiya etiladigan ertaklar;

- O'rtava kattayoshdagi bolalarga o'qish uchun tavsiyaetiladigan ertaklar.

Kichkintoy bolalarga tavsiya etilgan ertaklarning hajmi qisqa mazmun sodda bo'ladi. Avval eslatib o'tganimizdek, bu yoshdagi bolalar hali olam nimaekanligini bilmaydilar. Shuning uchun ularga tavsiya etiladigan ertaklar tabiat hayvonot olami, do'stlik, mehnat ahli, jamoat, odob to'g'risida bo'lgani ma'qul.

Bizning millatimizda kun botgach, bolaga topishmoq va ertak aytib berish o'ziga xos an'anaga aylangan. Va bu an'anasrlar davomida saqlanib kelmoqda. Chunki ertak bolaning aqliy salohiyatini, topqirligini o'stirish bilan birga, uning tunni

tinch va osuda o'tkazishiga ham xizmat qilgan.

Bir so'z bilan aytganda, ertaklar yosh avlodning sog'lom va barkamol voyaga yetishlarida muhim ahamiyat kasb etadi. Bunda esa ota-onaga jahon va o'zbek xalq ertaklari jamlangan kitoblar yaqindan ko'mak beradi.

Xullas, maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar o'zlari tinglagan ertaklari yordamida atrof-alam bilan tanishib, nima yaxshisu, nima yomonligini bilish orqali ma'naviy dunyosiboyib, voyagay etadilar.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. «Barkamol avlod – O'zbekiston taraqqiyotining poydevori», T., 1998-yil.
2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr busag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. Toshkent. O'zbekiston. 1997-yil
3. Sh.Rahmatullayev, A.Xojiyev. O'zbek tilining imlol ug'ati, 1995-yil
Y.Abdullayev. Hamrohim Toshkent. 1996-yil.